

Hoe werken interventies in de financiële sector door in de begroting?

De interventies door de Staat in de financiële sector vallen uiteen in financiële transacties (verwerven van aandelen/securities en het verstrekken van kredieten) en garantieverlening. De financiële transacties zijn niet relevant voor het EMU-saldo.^a Ze leiden wel direct tot een vergroting van de overheidsschuld, maar daar staan ook meer financiële bezittingen van de overheid tegenover. De netto vermogenspositie verandert hierdoor niet; dit zal pas gebeuren bij herwaardering van de deelneming of als de Staat winst of verlies maakt bij de verkoop. Het aangaan van een garantieverplichting heeft geen directe budgettaire gevolgen. Pas op het moment dat een instelling niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen en de garantie door een derde partij wordt ingeroepen, is sprake van een kasuitgave die relevant is voor het EMU-saldo. Uiteraard hebben deze financiële transacties en garanties wel indirect gevolgen voor het EMU-saldo via rentebetalingen en -ontvangsten, dividendontvangsten en garantiepremies.

De financiële transacties hebben betrekking op de overname van het Nederlandse deel van Fortis inclusief ABN AMRO (FBN), kapitaalinjecties in andere financiële instellingen en een lening aan het IJslandse depositogarantiestelsel. De Nederlandse staat heeft FBN overgenomen voor 16,8 mld euro en een overbruggingskrediet van 50 mld euro verstrekt, waarvan 34 mld euro kortlopend en 16 mld euro langlopend is. Een deel van dit vreemd vermogen aan FBN (6,4 mld euro) is omgezet in aandelenkapitaal RFS Holdings om zo direct zeggenschap te krijgen over ABN AMRO. Aangenomen is dat de kortlopende lening medio 2009 geheel wordt afgelost, terwijl de resterende langlopende lening (9,6 mld euro) niet in deze ramingsperiode (2009-2010) wordt afgelost. De rentebaten van deze lening overstijgen de rentelasten hiervan, omdat is doorgeleend tegen een hoger rentetarief. De overheid heeft daarnaast 20 mld euro beschikbaar gesteld voor kapitaalversterking van Nederlandse financiële instellingen. De ING Groep, AEGON en SNS-REAAL hebben hierop een beroep gedaan van respectievelijk 10, 3 en 0,75 mld euro, waardoor de EMU-schuld met 13,75 mld euro toeneemt. Verondersteld wordt dat gedurende de ramingsperiode FBN in het bezit blijft van de Staat en de kapitaalinjecties in stand blijven. Bovendien is aangenomen dat in de ramingsperiode geen dividend wordt uitgekeerd (afgezien van 0,6 mld dividend in 2009 over 2008): voor reorganisatie zullen kosten moeten worden gemaakt en de vermogenspositie wordt versterkt door winstinhouding. Ten slotte wordt aan het IJslandse depositogarantiestelsel waarschijnlijk een lening van 1,2 mld euro verstrekt ten behoeve van de uitbetaling aan particuliere spaarders van Icesave.

Garanties zijn verstrekt voor interbancaire leningen en op de kredietportefeuille van ING. Verder is de dekking van het depositogarantiestelsel uitgebreid. De Nederlandse Staat heeft toegezegd voor maximaal 200 mld euro garant te staan voor nieuw uit te geven leningen van banken onderling en van institutionele beleggers aan banken. Tot nu toe is voor in totaal 12½ mld euro een beroep gedaan op deze regeling, waarvoor een garantiepremie wordt betaald van ruim 0,1 mld euro. Daarnaast heeft de staat ING een back-up faciliteit verleend, welke betrekking heeft op de zogenaamde Alt-A portefeuille in de VS. ING betaalt de staat een garantiepremie, terwijl de staat ING een vergoeding geeft voor het beheer van de portefeuille. Per saldo leidt dit jaarlijks tot 0,2 mld euro opbrengsten voor de overheid. Voorts is het garantiebedrag van het depositogarantiestelsel opgehoogd naar een bedrag van maximaal 100 000 euro per persoon per instelling. Formeel juridisch is de depositogarantie een onderlinge garantieregeling voor en door het Nederlandse bankwezen. Praktisch gesproken vormen deze garanties – zeker na de overname van Fortis-ABN AMRO en de regelingen met ING – een aanzienlijk impliciet risico voor het rijk, zoals duidelijk werd bij Icesave.^b

Het totale effect van deze maatregelen op het EMU-saldo lijkt vooralsnog beperkt: bij de geschetste aannames verslechtert het EMU-saldo dit jaar met 0,4 mld euro en volgend jaar met 1,1 mld euro. De EMU-schuld neemt door de interventies in 2008 met 82 mld euro (13,6% BBP) en (na aflossing van de lening van 34 mrd) in 2009 en 2010 met 48 mld euro (7,9% BBP) toe - dat is meer dan bijvoorbeeld bij de Zweedse bankencrisis (zie paragraaf 5.2).

^a Dit geldt alleen als tegenover het verstrekte kapitaal een gelijk bezit wordt verworven. Het CPB gaat hier vooralsnog van uit. Als dit niet het geval is dan is sprake van een vermogensoverdracht die wel relevant is voor het EMU-saldo.

^b Deze garantie betreft niet alleen de 200 mld euro spaartegoeden van Nederlandse ingezetenen bij banken onder toezicht van De Nederlandsche Bank. Ook spaartegoeden bij bijkantoren van Nederlandse banken in het buitenland, d.w.z. zonder dat sprake is van een aparte dochteronderneming, vallen hieronder. Volgens het jaarverslag van ING was de omvang van de spaartegoeden bij de buitenlandse bijkantoren van ING Direct (bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië) eind 2007 ruim 60 mld euro.